

Monumentnummer*: 526400

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 maart 2003
Kadaster deel/nr 82930/93

Woonplaats* Dordrecht
Gemeente* Dordrecht
Provincie* Zuid-Holland

Kadastrale gemeente* Dordrecht
Sectie* I
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2384

Omschrijving**

Inleiding

WATERTOREN voor de drinkwatervoorziening met machinistenwoningen en kantoortje en een aangebouwde machinekamer en ketelhuis. De watertoren is gebouwd in 1882 naar een ontwerp van de directeur van Gemeentewerken van Dordrecht, J.A. van der Kloes. De 33 meter hoge, niet meer als zodanig in gebruik zijnde watertoren is gebouwd in de voor de bouwtijd karakteristieke stijl van het Eclecticisme met invloeden van de in opkomst zijnde Neo-Hollandse Renaissance. Het robuuste "chateau d'eau" werd ingericht met een reinwaterkelder en het oudste nog bestaande ijzeren vlakbodemreservoir in Nederland met een inhoud van 500 m³. Om de waterdruk te verhogen werd in 1938 de toren voorzien van een 16 m hoge standpijp met een diameter van drie meter, die inmiddels grotendeels weer is verwijderd. De bovenbouwen van de vier hoektorens zijn in 1938 afgebroken. In de machinekamer en het ketelhuis aan de achterzijde van de toren zijn in de loop der tijd nieuwe vensters geplaatst.

Omschrijving

De vrijstaande watertoren heeft een vierkante plattegrond en is opgetrokken in baksteen. Aan de achtergevel bevindt zich een eenlaagse uitbouw op rechthoekige plattegrond, deels met plat dak en deels met zadeldak. De toren heeft vier bouwlagen en een ronde bovenbouw met meerzijdig tentdak bekroond door een hoge glazen lantaarn met metalen kap. De ronde bovenbouw is geplaatst tussen de restanten van vier achzijdige hoektorens. In de lantaarn zit een glasdeur en direct onder het overstekende dakschild is een strook kleine raampjes geplaatst. De uitbouw aan de achterzijde heeft een deel met verhoogd zadeldak, een deel met dwarsgeplaatst zadeldak en een houten keet met lessenaarsdak. De toren heeft op de begane grond rechthoekige deuren en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rondboogvensters in rondboogportalen met teruggemetselde profielomlijstingen en op de verdiepingen getoogde venster met houten kozijnen en stalen roedenverdeling en ronde vensters met stalen taatsramen. De vier assen tellende gevels zijn vrijwel identiek en hebben een uitgemetselde plint met een brede hardstenen rand. Op de licht risalerende begane grond bevinden zich vensters met hardstenen afzaten in de plintrand en hardstenen, diamantkoppen sluitstenen. De begane grond heeft een rand van siermetselwerk en een hardstenen cordonlijst. Op de verdiepingen zijn de schuifvensters geplaatst in terugliggende gevelvlakken die op de vierde bouwlaag een rondboog- en segmentboogvormige beëindiging hebben. In dit fries ronde vensters met taatsramen en muurankers. De pilasters en hoekrisalieten hebben hardstenen sluitstukken. De ronde bovenbouw heeft banden van zwarte baksteen en acht uitgemetselde pilasters die door de gootlijst heen steken en die eindigen in een schoorsteen. De toren heeft een geprofileerde, hardstenen dakrand. De hoektorens hebben een omloop met ijzeren omheining, een rondboogdeur met geheng en bovenin zes smalle, rechthoekige ramen met hardstenen boven- en onderdorpels.

De voorgevel (zuidwestzijde) heeft in de middenassen twee dubbele deuren en in de hoeken enkele deuren alle met een inpandig hardstenen trapje. De deuren zijn geplaatst onder een rechthoekig raam met verticale roedenverdeling. Daarboven is een rondboogvormig bovenlicht geplaatst met radiale ijzeren roeden en een hardstenen sluitsteen. De deuren hebben gehengen en een smal deurlicht. De verdiepingen hebben in de middenassen twee en in de zijassen een venster. De eerste en de tweede verdieping hebben een vooruitstekende betonnen vloerplaat met een eenvoudige ijzeren omheining die als balkon fungeert.

De achter- en zijgevels zijn vergelijkbaar met de voorgevel; de vensters in de hoekrisalieten zijn echter gevuld met siermetselwerk van zwartgeglazuurde baksteen. De linker zijgevel heeft geheel rechts een blind venster met een hardstenen gevelsteen met tekst. De gevels van de machinekamer en het ketelhuis beschikken over een aantal originele openingen. De machinekamer heeft aan de rechter zijde een dubbele houten deur met een achtdelig, getoogd bovenlicht met aan weerszijden een venster met zesruits schuifraam en een driedelig venster. De vensters hebben hardstenen onderdorpels. Geheel links een ijzeren luik. Langs de gevelrand een gemetselde tandlijst en een houten dakgoot. Voorts het ketelhuis met een tuitgevel met rechts dubbele inrijdeuren, rood siermetselwerk in de top en een getrapte sierrand. Op het dwars geplaatste zadeldak een verhoogd daklicht met een strook raampjes en hellende dakschilden. De keet aan de achterzijde heeft een horizontale beschieting en nieuwe vensters. Aan de linker zijde een tuitgevel met gemetselde segmentbogen met hardstenen sluitstenen, uitgemetselde penanten en siermetselwerk in de top.

In het interieur van het ketelhuis en de machinekamer zijn nog delen van het oorspronkelijke interieur aanwezig. De begane grond heeft een troggewelf, de houten spanten van de aanbouw worden ondersteund door ijzeren zuiltjes met Corinthische kapiteeltjes. De toren bevat op de verdiepingen de machinistenwoningen. De hoge stalen standpijp is gevat tussen ijzeren hang- en trekstangen. In twee torens bevinden zich ijzeren wenteltrappen.

Waardering

De laat negentiende-eeuwse watertoren met aangebouwde machinekamer en ketelhuis is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische en de ensemblewaarde.

De watertoren is van cultuurhistorisch belang als representatief voorbeeld van een laat negentiende eeuws utilitair gebouw in eclectische trant en als belangrijke schakel in de ontwikkeling van de watertoren in Nederland.

De watertoren heeft architectuurhistorisch belang vanwege de kwaliteiten van het ontwerp, vanwege de detaillering en materiaaltoepassing en vanwege de samenhang tussen in- en exterieur. Bovendien maakt het ontwerp deel uit van het oeuvre van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Dordtse architect Van der Kloes en bevat het gebouw het oudste ijzeren vlakbodemreservoir in Nederland.

De watertoren heeft ensemblewaarde vanwege de samenhang met het nabijstaande pomp- en filtergebouw waarmee het een visuele en functionele relatie heeft.

De watertoren is van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid van in- en exterieur.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf